

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
КЛІНІЧНА МЕДИЦИНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА**

Спеціальність: **І 9 «Громадське здоров'я»**
Освітньо-професійна програма: **Громадське здоров'я**
Код компонента в освітній програмі: **ОК 14**
Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**
Форма здобуття освіти: **заочна**
Рік навчання: **2**
Семестр(и): **І (осінній)**
Тип освітнього компонента: **обов'язковий**
Навчальний рік: **2026-2027**

Обсяг: **5 кредити ECTS (150 год.)**
Навчальні заняття: **лекції, практичні заняття, консультації**
Підсумковий контроль: **диф. залік**
Пререквізити: **ОК4; ОК6; ОК12; ОК 16.**

Кафедра/підрозділ: **гігієни та екології**, пр. Науки, 4, корпус А, 5 поверх
Керівник освітнього компонента: **проф. Завгородній І.В., iv.zavgorodnii@knmu.edu.ua**
Сторінка освітнього компонента в Системі дистанційного навчання ХНМУ (Moodle):
<https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=3219>

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вивчення освітнього компонента «Клінічна медицина навколишнього середовища» спрямоване на ознайомлення магістрів з аспектами епідеміології розвитку хронічних неінфекційних захворювань під впливом чинників навколишнього середовища та методів ефективного управління життєдіяльністю людини в екологічній сфері, згідно з чинними законодавчими й іншими нормативно-правовими актами.

МЕТА КУРСУ: формування у здобувачів сучасних знань і практичних навичок щодо впливу чинників навколишнього середовища на стан здоров'я населення, епідеміології хронічних неінфекційних захворювань та методів їх профілактики, а також оволодіння підходами до управління ризиками для здоров'я у контексті сталого розвитку та охорони довкілля.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

- знати основні фізичні, хімічні та біологічні чинники навколишнього середовища та механізми їх впливу на організм людини.
- розуміти патогенетичні механізми виникнення медико-біологічних ефектів і закономірності формування показників здоров'я населення під дією екологічних факторів.
- вміти проводити медико-екологічну оцінку стану довкілля та аналізувати ризики для здоров'я населення.
- здатність розробляти та обґрунтовувати профілактичні заходи для запобігання негативному впливу екологічних чинників на здоров'я людини.
- володіння навичками міждисциплінарного аналізу, використання статистичних і цифрових методів для оцінки взаємозв'язку між станом довкілля та здоров'ям населення.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем лекцій (6 год.):

1. Клінічна медицина навколишнього середовища та концепція «Здоров'я планети».
2. Клінічна епідеміологія як медична наука у практиці охорони здоров'я населення.
3. Сучасні концепції патогенетичних механізмів впливу екологічних чинників на популяційне та індивідуальне здоров'я людини.

Перелік тем практичних (22 год.):

1. Вступ до клінічної медицини навколишнього середовища. Основні поняття екологічної патології та значення для охорони здоров'я.
2. Екологічні фактори. Патогенетичні механізми впливу фізичних, хімічних, біологічних факторів довкілля на організм людини, популяцію.
3. Клінічна епідеміологія екологічно зумовлених захворювань.
4. Медико-екологічна оцінка стану атмосферного повітря та екологічні захворювання
5. Медико-екологічна характеристика води та водних об'єктів та екологічні захворювання
6. Медико-екологічні аспекти якості ґрунту та їх вплив на здоров'я населення та екологічні захворювання
7. Медико-екологічна проблеми харчування.
8. Несприятливі фактори внутрішнього середовища приміщень та їхній вплив на здоров'я людини
9. Спадковість, репродуктивне здоров'я та екологічні ризики.
10. Екологічний моніторинг. Основи оцінки якості навколишнього середовища та небезпечності його забруднення для здоров'я населення.
11. Підсумкове заняття. Диференційований залік

Перелік тем самостійної роботи студента (122 год.)

1. Становлення та сучасні напрями розвитку клінічної медицини навколишнього середовища.
2. Концепція «One Health» і «Planetary Health» у клінічній екології.
3. Класифікація екологічних чинників і механізми їх дії на клітинному і системному рівнях.
4. Адаптаційні резерви організму при дії комплексних екологічних факторів.
5. Методи епідеміологічних досліджень у клінічній екології.
6. Профілактична токсикологія та її місце в забезпеченні хімічної безпеки людини та навколишнього середовища.
7. Джерела та види забруднення атмосферного повітря. Вплив на захворюваність населення.
8. Джерела та види забруднення води. Вплив на захворюваність населення.
9. Екологічна оцінка стану ґрунтів і ризиків для здоров'я населення.
10. Соціум як компонент навколишнього середовища та його роль у формуванні психічних розладів
11. Ксенобіотики в харчових продуктах і їх токсикологічне значення. Безпека харчових продуктів та їх виробництва.
12. Зміна клімату як глобальний фактор ризику для здоров'я людини.
13. Екологічна справедливість і соціальні нерівності у впливі факторів довкілля.
14. Екологічні ризики внутрішнього середовища приміщень.
15. Екологічні детермінанти репродуктивного здоров'я.
16. Дитяча екологічна медицина. Особливості сприйнятливості дитячого організму.
17. Екологічні аспекти психічного здоров'я населення.
18. Біомоніторинг і оцінка ризику впливу факторів довкілля на здоров'я.
19. Штучний інтелект у прогнозуванні екологічно зумовлених ризиків для здоров'я.
20. Аналіз актуальних екологічних викликів для системи громадського здоров'я в Україні та світі.

СРС спрямована на поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного навчання та сприяють формуванню професійних компетентностей. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.

Консультації: онлайн, за розкладом кафедри, з попередньою реєстрацією на сторінці курсу в Системі дистанційного навчання курсу

Методи навчання: лекція, виконання вправ та практичних робіт, розв'язання ситуаційних завдань та кейсів

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД). Оцінювання успішності здобувачів освіти здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ (<https://knmu.edu.ua/documents/normatyvni-dokumenty-navchalnogo-proczesu/>). Оцінка за практичне чи підсумкове заняття становить від 2 до 5 балів. Подання завдань за запізненням з неповажних причин тягне за собою зниження оцінки відповідно до відсотка запізнення в часі від часу виконання завдання. Завдання перевіряються до 24 год. Оцінки виставляються у електронний журнал. Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

В кінці семестру середня оцінка за семестр конвертується у багатобальну оцінку (70 – 120 балів) відповідно до таблиці 1 Інструкції з оцінювання (див. вище). Середнє арифметичне ПНД за обидва семестри становить **загальну навчальну діяльність (ЗНД)**.

Індивідуальні завдання (ІЗ) оцінюються до 10 балів.

Підсумковий контроль. Умовою допуску до диференційованого заліку (ДЗ) є набрання 70 балів ЗНД. Оцінка за диференційований залік становить від 50 до 80 балів.

Оцінка з дисципліни (ОД). $ОД = ЗНД + ДЗ$

Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи на курсі: брати активну участь у всіх формах роботи на заняттях, присвячувати щодня час виконанню самостійної роботи та підготовці до занять, ставити запитання під час занять, відвідувати консультації, вчасно здавати завдання та виконувати усі форми контролю.

Відвідування занять. Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. При запізнення більше ніж на 5 хвилин ви можете бути не допущені до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту допускається лише з дозволу викладача.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем задля розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

Час відповіді викладача: 24 години.

Технічні вимоги до роботи на курсі:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle
- інші вимоги кафедри

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Guidotti, T. L. *Occupational and Environmental Medicine: Protecting Health at Work and in the Community*. — 2nd ed. — Cham: Springer Nature, 2023. — 620 p.
2. LaKind, J. S., & Landrigan, P. J. (Eds.) *Textbook of Children's Environmental Health*. — 2nd ed. — New York: Oxford University Press, 2024. — 784 p.
3. LaDou, J., & Harrison, R. J. (Eds.) *CURRENT Diagnosis & Treatment: Occupational & Environmental Medicine*. — 6th ed. — New York: McGraw-Hill Education, 2023. — 928 p.
4. Міністерство охорони здоров'я України. Наказ № 1192 від 09.07.2024 «Про затвердження державних медико-санітарних нормативів допустимого вмісту хімічних і біологічних речовин у повітрі робочої зони». — Київ, 2024. — 45 с.
5. Міністерство охорони здоров'я України. Наказ № 1827 від 31.10.2024 «Про затвердження державних санітарних норм поводження з медичними відходами». — Київ, 2024. — 38 с.
6. Панченко, О., & Ковальчук, І. Клінічна медицина навколишнього середовища як педагогічна інновація сталого розвитку медичної освіти в Україні // *Український медичний журнал*. — 2019. — Т. 2, № 4. — С. 34-42.
7. Василенко, Т. В., & Литвиненко, Н. М. Вплив екологічних факторів навколишнього середовища на імунну відповідь дітей // *Гігієна і санітарія*. — 2024. — № 1. — С. 12-20.
8. Харківський національний медичний університет. *Клінічна медицина навколишнього середовища: матеріали науково-практичної конференції*. — Харків: ХНМУ, 2025. — 152 с.

Зав. кафедри _____

(підпис)

І.В. Завгородній